

מטבעות כמצע ליצירה

יעקב משורר ז"ל

בשנות ה-30 וה-40 של המאה ה-20 התגוררו נוודים חסרי בית בארצות הברית בשולי תחנות רכבת ובקרונוות עזובים. למחייתם עסקו באומנות עממית, ובין היתר גילפו, חרטו ו"שיפצו" מטבעות קיימים. גם אסירים עסקו במלאכה זו. המטבעות הפופולריים ביותר היו מטבעות הניקל בני חמישה סנטיים, שעל צד אחד ראש גבר אינדיאני ועל צד השני תאו. אחת הדמויות ולעתים שתיהן שונו באמצעות מכשיר חד שאולתר משאריות מתכת. בין התיאורים החדשים שנחקקו - ראשי גברים, דמויות קריקטוריסטיות, סוהרים ושופטים וכן תיאורים ארוטיים ותיאורים אנטישמיים של דמויות יהודיות מעוותות. בין האומנים היו גם בעלי כישרון גילוף מרשים, וכמה מיצירותיהם הן מעשה חושב. על כן צצו אספנים למטבעות אלו והם מכונים הובו ניקלס (Hobo Nickels); ערכם עולה עם הגדילה בדרישה.

במודיאון קדמן למטבעות בתל אביב יש מטבע קפריסאי בן חצי פיאסטר (גרוש). על צדו האחד נראה ראשו של המלך האנגלי ג'ורג' השישי וצדו השני שויף ועליו נחרט במכשיר חד נוף של מחנה: שני אוהלים, גדר ומגדל שמירה. במרכז המטבע כתובת עברית "קפריסין". האמן שיצר את המטבע הוא כמובן מעפיל שגורש בידי הבריטים לקפריסין ושהה במחנה מעצר עד שזכה לעלות לארץ.

מתוך "הצד השלישי של המטבע" מאת יעקב משורר, הוצאת

יד יצחק ברצבי, בהכנה

